

ĐẠI SỨ QUÁN HỢP CHỨNG QUỐC HOA KỲ

Phòng Thông tin - Văn hoá

Tầng 3, Rose Garden Tower, 6 Ngọc Khánh

Hà Nội, Việt Nam

(84-4) 831-4580 -- Fax: (84-4) 831-4601

TẠP CHÍ ĐIỆN TỬ CỦA BỘ NGOẠI GIAO MỸ
CHƯƠNG TRÌNH NGHỊ SỰ CHO CHÍNH SÁCH ĐỐI NGOẠI CỦA MỸ, THÁNG 9/2000
CHÍNH SÁCH ĐỐI NGOẠI VÀ BẦU CỬ NĂM 2000

**QUAN ĐIỂM CỦA CÁC ỨNG CỬ VIÊN CHỨC TỔNG THỐNG VỀ CHÍNH SÁCH ĐỐI NGOẠI
ỨNG CỬ VIÊN TỔNG THỐNG CỦA ĐẢNG CỘNG HOÀ, ÔNG GEORGE BUSH**

TRUNG QUỐC VÀ NGA - HAI CƯỜNG QUỐC TRONG THỜI KỲ QUÁ ĐỘ

Hai cường quốc lớn nhất của lục địa Á-Âu - Nga và Trung Quốc - "là các cường quốc đang trong thời kỳ quá độ, và khó có thể biết được ý định của họ khi bản thân họ còn không rõ được tương lai của chính mình," đó là ý kiến của thống đốc bang George Bush. Trong bài nói chuyện được coi là nổi tiếng nhất về chính sách đối ngoại trong chiến dịch tranh cử của mình, ông Bush đã phát biểu với thính giả tại Thư viện Tổng thống của ông Ronald Reagan ở Simi Valley, California ngày 19/11/1999 rằng nếu Trung Quốc và Nga trở thành bạn của Mỹ thì tình bạn đó sẽ làm ổn định thế giới. Nhưng nếu điều đó không xảy ra thì chúng ta sẽ không thể có được nền hòa bình mà chúng ta đang tìm kiếm." Dưới đây là đoạn trích trong bài phát biểu đó. (Toàn văn bài phát biểu được đăng tại địa chỉ trên mạng Internet của ông Bush và ông Cheney: <http://www.georgebush.com/News.asp?FormMode=SP>)

QUỐC PHÒNG

Thậm chí ngay trong thời kỳ kiêu hãnh và có nhiều hứa hẹn hiện nay, Mỹ vẫn có những kẻ thù căm ghét giá trị và tức giận trước thành công của nước Mỹ - đó là những kẻ khủng bố, các tập đoàn tội phạm, các tập đoàn buôn bán ma tuý và những tên độc tài điên cuồng. Đế chế đã qua nhưng vẫn còn bao điều xấu xa.

Để bảo vệ tổ quốc và các đồng minh, chúng ta phải chống lại tên lửa, nỗi sợ hãi và sự đe dọa. Chúng ta phải khôi phục được nhuệ khí cho quân đội - nhuệ khí đã bị giảm khi các nguồn lực ngày càng thu hẹp và các sứ mệnh ngày càng nhiều - bằng cách đào tạo và đối xử đối với quân đội tốt hơn và trả lương cho họ cao hơn. Và chúng ta phải nắm vững được công nghệ chiến tranh mới - để mở rộng ảnh hưởng hòa bình của chúng ta, không chỉ trên toàn thế giới mà còn trong nhiều năm tới.

Để bảo vệ được đất nước chúng ta, một vị tổng thống cần là người thực tế có con mắt tinh tường. Nhưng nụ cười và nét mặt nhăn nhó trong ngoại giao cũng cần có những giới hạn của nó. Những lời lẽ lên án gay gắt cũng không thể ngăn cản được việc triển khai quân đội và phóng tên lửa. Chúng được kiểm soát bởi sức mạnh, mục đích và sự bảo đảm tiến hành trừng phạt ngay lập tức.

DÂN CHỦ VÀ NHÂN QUYỀN

Sức mạnh quân sự không phải là biện pháp cuối cùng của sức mạnh. Chủ nghĩa hiện thực của chúng ta phải có chỗ cho tình người. Trong thời đại ngày nay, tình người khiến cho các nhà độc tài lo sợ và khiến cho các đế chế sụp đổ. Và tình người đã tạo ra sự can đảm và chủ nghĩa lý tưởng hoá: Scharansky, Havel, Walesa, Mandela. Lực lượng mạnh nhất trên thế giới không phải là vũ khí hay một quốc gia mà là chân lý rằng: chúng ta là những sinh linh và rằng tự do là "quyền của con người được hít thở."

Trong những ngày tháng đen tối của năm 1941 - những tháng ngày đen tối nhất trong bản anh hùng ca thời hiện đại của chúng ta - chỉ còn khoảng hơn 10 nền dân chủ còn sót lại trên hành tinh. Bước vào thế kỷ mới, có gần 120 nền dân chủ. Các sự kiện xảy ra theo một định hướng và có một xu thế trong thời đại chúng ta. Ông Edmund Burke nói "Hãy dựa trên định hướng và xu thế đó". Những ai yêu tự do sẽ được tự do." Nước Mỹ có sự tự do đó nhưng chúng ta không làm chủ được nó. Chúng ta quý trọng cơ cấu hài hòa của nền dân chủ của chúng ta - nhưng chúng ta phải nhận thức được rằng trong những xã hội khác, kiến trúc sẽ thay đổi. Chúng ta chỉ đề xuất những nguyên tắc của chúng ta; chúng ta không được áp đặt nền văn hoá của mình cho những xã hội khác.

VAI TRÒ CỦA MỸ TRÊN TRƯỜNG QUỐC TẾ

Nước Mỹ cần phải tham gia vào thế giới. Nhưng điều đó không có nghĩa là quân đội Mỹ là câu trả lời cho mọi tình huống khó khăn về chính sách đối ngoại - có thể thay thế cho chiến lược. Chủ nghĩa quốc tế của Mỹ không có nghĩa là hành động thiếu tầm nhìn, hoạt động không có ưu tiên và các sứ mạng không có hồi kết thúc - một biện pháp làm phung phí ý chí và làm cạn kiệt năng lượng của Mỹ.

Chính sách đối ngoại của Mỹ cần phải thể hiện nhiều hơn là việc kiểm soát khủng hoảng. Chính sách đó cần có mục tiêu lớn có tính chất định hướng: biến ảnh hưởng hiện nay của Mỹ thành những thể hệ hòa bình dân chủ.

Điều này được thực hiện bằng cách tập trung vào các lợi ích quốc gia lâu dài. Và đây là những điểm ưu tiên của tôi. Một Tổng thống Mỹ cần hợp tác với các đồng minh dân chủ tại châu Âu và châu Á để mở rộng hòa bình. Vị Tổng thống đó cần thúc đẩy một Tây bán cầu hoàn toàn dân chủ, liên kết với nhau bằng tự do thương mại. Vị Tổng thống đó cần bảo vệ lợi ích của Mỹ tại vùng Vịnh và thúc đẩy hòa bình tại Trung Đông, dựa vào một đất nước Israel ổn định về an ninh. Vị Tổng thống đó phải ngăn chặn tình trạng lan tràn vũ khí giết người hàng loạt và các phương tiện vận chuyển vũ khí đó. Vị Tổng thống đó phải biết lãnh đạo một thế giới hướng tới tự do thương mại. Và vị Tổng thống đó phải theo đuổi tất cả các mục tiêu này một cách có trọng điểm, kiên nhẫn và mạnh mẽ.

TRUNG QUỐC

Thách thức xuất hiện vì hai cường quốc lớn nhất ở châu Á - Trung Quốc và Nga - là những cường quốc đang trong thời kỳ quá độ. Và khó mà biết được ý định của họ khi họ còn không biết được tương lai của bản thân. Nếu họ trở thành những người bạn của Mỹ thì tình bạn sẽ làm ổn định thế giới. Nếu không, chúng ta sẽ không có được nền hòa bình mà chúng ta đang tìm kiếm.

Riêng Trung Quốc có những hình hài khác nhau dưới những cách nhìn khác nhau vào những thời điểm khác nhau. Một đế chế bị phân chia. Một cánh cửa mở. Một mô hình về sự tuân thủ tập thể. Một con bài ngoại giao. Có năm người ta nói "các tên đồ tể Bắc kinh đang lãnh đạo Trung Quốc". Một vài năm sau, cũng chính quyền lãnh đạo đó tuyên bố mình là "đối tác chiến lược."

Chúng ta phải hiểu rõ Trung Quốc, không phải thông qua lăng kính phóng đại hay hình thái đa đảng phái. Trung Quốc đang vươn lên và điều đó là tất yếu. Ở đây, lợi ích của chúng ta rất giản đơn: chúng ta hoan nghênh một nước

Trung Quốc tự do và thịnh vượng. Chúng ta tiên đoán sẽ không có xung đột. Chúng ta không hề có ý định đe dọa Trung Quốc. Và có những lĩnh vực chúng ta phải cố gắng hợp tác: ngăn chặn sự lan tràn vũ khí hủy diệt hàng loạt, đạt được hòa bình trên bán đảo Triều Tiên.

Tuy nhiên cách ứng xử của chính phủ Trung Quốc có thể là dấu hiệu đáng ngại ở nước ngoài và gây lo lắng trong nước. Bắc Kinh đang đầu tư của cải ngày càng giàu có của mình vào vũ khí hạt nhân chiến lược, tên lửa đạn đạo mới, hải quân và không lực tầm xa. Đó là mối đe dọa tiềm ẩn đối với chúng ta. Trong khi đó, bộ Ngoại giao cho hay "tất cả các phần tử chống lại đảng và chính phủ Trung Quốc đã bị bịt miệng" - một thành tích đầy bi kịch tại một đất nước 1,2 tỷ dân. Chính phủ Trung Quốc là kẻ thù của tự do tôn giáo và là người bảo trợ cho sự cưỡng bức - những chính sách không hợp lý và không có tình thương.

Chúng ta phải thẳng thắn đối mặt với tất cả những thực tế này. Trung Quốc là một đối thủ, chứ không phải một đối tác chiến lược. Chúng ta đừng ác ý xử lý Trung Quốc - nhưng cũng đừng có ảo tưởng hảo huyền.

Tương tự như vậy, chính quyền Trung Quốc cũng đừng có ảo tưởng về sức mạnh và mục đích của Mỹ. Như Dean Rusk đã quan sát trong chiến tranh lạnh "Với tình trạng vô luật pháp và hành vi ứng xử bạo ngược, một chế độ không nên tự chuốc lấy sự phản đối triền miên của người dân Mỹ."

Trung Quốc sẽ thấy Mỹ là một bạn hàng thương mại tự tin và cởi mở. Và cùng với thương mại là lời mời chào bước vào một thế giới kinh tế tự do. Chúng ta hoan nghênh việc Trung Quốc ra nhập Tổ chức Thương mại Thế giới (WTO) và điều này cũng sẽ mở đường cho Đài Loan. Nhưng với việc trước đây Trung Quốc không tôn trọng các hiệp định, thì cần có sự quản lý mạnh để họ phải giữ lời hứa.

Nếu tôi làm Tổng thống, Trung Quốc sẽ biết rằng các giá trị của nước Mỹ là một phần trong chương trình nghị sự của Mỹ. Việc chúng ta chủ trương tự do con người không phải là thủ tục ngoại giao, mà là cam kết cơ bản của đất nước chúng ta. Chúng ta có cơ sở để tin rằng chủ nghĩa cộng sản dưới mọi hình thức đã thoái trào.

Và tôi coi tự do thương mại là một đồng minh quan trọng trong những gì mà Ronald Reagan gọi là "chiến lược hướng tới sự tự do". Vấn đề thương mại không chỉ là vấn đề tiền bạc mà là vấn đề đạo đức. Tự do kinh tế tạo ra thói quen tự do. Và thói quen tự do tạo ra hy vọng về một nền dân chủ. Không có gì bảo đảm cho điều này cả, nhưng có những ví dụ sinh động của Chile và Đài Loan. Hãy buôn bán tự do với Trung Quốc và thời gian sẽ ủng hộ chúng ta.

NGA

Nga nhắc nhở chúng ta nhớ rằng một thế giới đang thanh bình cũng chính là một thế giới đang chuyển mình. Ở đây cần có sự kiên nhẫn - kiên nhẫn, nhất quán và dựa vào các lực lượng dân chủ.

Với đất đai rộng lớn, tài năng và lòng can đảm của người dân Nga, tài nguyên phong phú, vũ khí dồi dào, Nga là một cường quốc lớn và phải luôn được đối đãi theo đúng tầm cỡ như vậy. Mấy ai đã chịu sự thống khổ như người dân Nga trong thế kỷ này. Và mặc dù chúng ta tin tưởng rằng điều tồi tệ nhất đã qua đi nhưng những khó khăn đối với người dân Nga vẫn chưa hết. Thập kỷ vừa qua đối với Nga là bản anh hùng ca về sự giải thoát và sự thất vọng.

Điểm ưu tiên hàng đầu của chúng ta là an ninh quốc gia của Mỹ - và ở đây cả Mỹ và Nga đều phải đối đầu với một thế giới đang thay đổi. Thay vì đối đầu với nhau, giờ đây chúng ta lại phải đối đầu với di sản của sự cạnh tranh về hệ tư tưởng đã chết - ở Nga, do hàng ngàn vũ khí hạt nhân có thể không an toàn. Và chúng ta cùng phải đương đầu với một mối đe dọa mới - từ các nước bất hảo, nạn đánh cắp hạt nhân và tình cờ phóng vũ khí hạt nhân. Tất cả những điều này cần một quan hệ chiến lược mới để bảo vệ hòa bình của thế giới. Với khả năng tiên đoán và khả năng ứng xử khôn ngoan, các Thượng nghị sĩ Richard Lugar và Sam Nunn nhận thức được rằng các cơ sở hạt nhân

hiện có của Nga đang có nguy cơ bị thỏa hiệp. Theo như chương trình của Nunn và Lugar thì an ninh tại nhiều cơ sở hạt nhân của Nga đã được cải thiện và các đầu đạn hạt nhân đã bị phá hủy.

Cho dù vậy thì bộ Năng lượng Mỹ cảnh báo cho chúng ta biết rằng con số ước tính của chúng ta về dự trữ hạt nhân của Nga có thể không chính xác tới 30%. Nói một cách khác, một số lượng lớn nguyên liệu hạt nhân của Nga không thể tính được. Vị Tổng thống mới của Mỹ nhất định phải có một bản kiểm kê chính xác tất cả các nguyên liệu này. Và chúng ta phải làm hơn thế. Tôi sẽ yêu cầu Quốc hội Mỹ tăng cường sự giúp đỡ của chúng ta để phá hủy vũ khí của Nga càng nhiều càng tốt và càng nhanh càng tốt.

Tuy nhiên, chúng ta vẫn cần tới hệ thống phòng thủ tên lửa cả hệ thống chiến trường lẫn hệ thống quốc gia. Nếu tôi là Tổng tư lệnh, chúng ta sẽ phát triển và triển khai hai hệ thống này. Với mối đe dọa chung của các nước bất hảo thì thực sự có khả năng Nga sẽ sát cánh với chúng ta cùng với các bạn bè và đồng minh của chúng ta hợp tác để xây dựng hệ thống tên lửa phòng thủ. Nhưng có một điều kiện là Nga phải từ bỏ thói quen nguy hiểm phổ biến vũ khí.

Chúng ta sẽ xử lý các vấn đề then chốt khác với Nga dễ dàng hơn nhiều nếu như nước Nga là một nước dân chủ và tự do. Mục tiêu của chúng ta là thúc đẩy, không chỉ hình thức bề ngoài ở nền dân chủ Nga, mà là cơ cấu, tinh thần và hiện thực của nền dân chủ đó. Rõ ràng điều này không được thực hiện thông qua việc tập trung sự hỗ trợ và quan tâm của chúng ta tới tầng lớp lãnh đạo tham nhũng. Thay đổi thực sự ở Nga - cũng như ở Trung Quốc - sẽ xuất hiện không phải từ bên trên, mà từ bên dưới, từ các tầng lớp doanh nhân đang lớn mạnh, từ các nhà lãnh đạo mới trên lãnh địa của Nga, những người sẽ xây dựng một nhà nước Nga mới trong đó quyền lực sẽ được phân chia chứ không phải bị kiểm soát. Sự giúp đỡ, đầu tư và các khoản cho vay của chúng ta cần phải tới được tận tay người dân Nga, chứ không phải làm giàu tài khoản ngân hàng của các quan chức tham nhũng.

Nước Mỹ cần vươn tới một thế hệ người Nga mới thông qua trao đổi giáo dục và các chương trình hỗ trợ pháp quyền và một xã hội dân sự. Chúng ta không thể tạo ra cải cách cho nước Nga, nhưng chúng ta có thể là đồng minh của Nga trong quá trình tự cải cách.

HIỆP ƯỚC CẤM THỬ VŨ KHÍ HẠT NHÂN TOÀN DIỆN

Hiệp ước cấm thử vũ khí hạt nhân không phải là giải pháp cho công việc vô cùng khó khăn là chặn đứng tình trạng phổ biến vũ khí hạt nhân. Tôi đã nói rằng nước Mỹ cần tiếp tục ngừng thử vũ khí hạt nhân. Tuy nhiên điều quan trọng hơn là hạn chế việc cung cấp nguyên liệu hạt nhân và các phương tiện vận chuyển nguyên liệu hạt nhân - bằng cách coi đây là ưu tiên với Nga và Trung Quốc. Chúng ta cần cắt giảm nhu cầu đối với vũ khí hạt nhân - bằng cách giải quyết các mối quan ngại về an ninh của những ai từ bỏ những vũ khí này. Và chúng ta phải giảm bớt sự hấp dẫn xấu xa của các loại vũ khí này đối với các quốc gia bất hảo - bằng cách làm cho các quốc gia này trở nên bất lực trước hệ thống phòng thủ tên lửa. Hiệp ước cấm thử vũ khí hạt nhân toàn diện không có tác dụng gì trong việc đạt được mục tiêu này. Hiệp ước này không ngăn chặn được việc phổ biến vũ khí hạt nhân, đặc biệt chẳng có tác dụng gì đối với những chế độ ngoài vòng pháp luật. Hiệp ước này không thể kiểm tra được. Hiệp ước cũng không có khả năng cưỡng ép thực thi. Và Hiệp ước này sẽ ngăn không cho chúng ta bảo đảm được tính an toàn và đáng tin cậy trong sự răn đe của Mỹ nếu như nảy sinh nhu cầu này. Về những vấn đề quan trọng này, Hiệp ước này chỉ mang lại lời nói và hy vọng giả tạo, cùng những dự định cao xa và không hề có gì bảo đảm. Chúng ta có thể đấu tranh chống lại sự lan tràn của vũ khí hạt nhân nhưng chúng ta không thể ước rằng chúng sẽ biến mất với những hiệp ước không khôn ngoan.

ẤN ĐỘ

Thường bị xem nhẹ trong những toan tính chiến lược của chúng ta là mảnh đất rộng lớn nằm ở phía nam của lục địa Á - Âu. Trong thế kỷ tới, đất nước Ấn Độ dân chủ sẽ trở thành một lực lượng trên thế giới, và với dân số lớn, chẳng

mấy chiếc sẽ trở thành quốc gia đông dân nhất thế giới. Một nền kinh tế đang thay đổi, trong đó 3/5 các công dân giàu có nhất là những doanh nhân về phần mềm.

Ấn Độ đang thảo luận về tương lai và đường đi chiến lược của mình và nước Mỹ phải quan tâm tới Ấn Độ hơn. Chúng ta cần thiết lập mối quan hệ buôn bán và đầu tư nhiều hơn nữa với Ấn Độ khi Ấn Độ mở cửa với thế giới. Và chúng ta nên cộng tác với chính phủ Ấn Độ, bảo đảm rằng đó là một lực lượng cho an ninh và ổn định ở châu Á. Điều này không gây nguy hại gì tới quan hệ lâu đời của chúng ta với Pakistan, đất nước có tầm quan trọng đối với hòa bình trong khu vực.

CÁC LIÊN MINH

Tất cả các mục tiêu ở lục địa Á - Âu sẽ phụ thuộc vào việc Mỹ củng cố các liên minh bảo đảm ảnh hưởng của Mỹ - ở châu Âu, Đông Á và Trung Đông. Các liên minh này không chỉ có tác dụng khi xảy ra khủng hoảng - tập hợp nhau lại để hành động khi có chuông báo cháy. Các liên minh này được duy trì bằng liên lạc và lòng tin. Ví dụ liên minh trong chiến tranh vùng Vịnh được thành lập dựa trên tầm nhìn, nỗ lực và tính trung thực của Tổng thống. Không bao giờ một vị Tổng thống Mỹ sẽ còn phải ở lại Trung Quốc tới 9 ngày, và thậm chí cũng không cần phải dừng chân ở Tokyo, Seoul hay Manila. Không bao giờ một vị Tổng thống Mỹ sẽ phải im lặng khi Trung Quốc chỉ trích các mối quan hệ an ninh giữa Mỹ và Nhật bản.

Để NATO vững mạnh, đoàn kết và hoạt động tích cực, Tổng thống Mỹ phải có đường lối kiên định: về mục đích của liên minh; về nhu cầu của châu Âu đầu tư thêm vào năng lực phòng thủ; và khi cần thiết đầu tư vào xung đột quân sự. Để chúng ta có thể dựa vào các đồng minh khi chúng ta cần đến họ thì chúng ta phải tôn trọng các đồng minh khi chúng ta không cần đến họ.

Chúng ta có các đối tác, chứ không phải các vệ tinh. Mục đích của chúng ta là tình anh em giữa các quốc gia hùng mạnh, chứ không phải các quốc gia yếu. Và điều này cần cả sự tư vấn cũng như lãnh đạo của Mỹ. Mỹ cần các đồng minh châu Âu cũng như bạn bè tại các khu vực khác để giúp chúng ta giải quyết các thách thức về an ninh khi chúng nảy sinh. Đối với các đồng minh của chúng ta, cùng chia sẻ các cơ hội lớn của lục địa Á - Âu cũng có nghĩa là chia sẻ gánh nặng và rủi ro trong việc duy trì hòa bình. Hỗ trợ của bạn bè làm cho Mỹ không phải hao tổn sức mạnh và ý chí của mình vì lợi ích sống còn mà chúng ta cùng chia sẻ.

CÁC TỔ CHỨC QUỐC TẾ

Tương tự như vậy, các tổ chức quốc tế có thể phục vụ sự nghiệp hòa bình. Tôi sẽ không bao giờ điều động quân đội Mỹ dưới sự chỉ huy của Liên hợp quốc - nhưng Liên hợp quốc có thể hỗ trợ trong việc thanh tra vũ khí, các nỗ lực gìn giữ hòa bình và nhân đạo. Nếu tôi là Tổng thống thì nước Mỹ sẽ thanh toán hết những khoản đóng góp cho Liên hợp quốc với điều kiện bộ máy quan liêu của Liên hợp quốc được cải tổ và giảm được phần đóng góp không tương xứng của Mỹ.

Cũng cần cải tổ các tổ chức tài chính quốc tế - Ngân hàng Thế giới và Quỹ Tiền tệ Quốc tế. Các tổ chức này có thể mang lại sự ổn định trong trường hợp xảy ra khủng hoảng tài chính. Nhưng các tổ chức này không nên áp đặt mức chi tiêu quá ư đạ m bạc, bảo lãnh cho các chủ ngân hàng trong khi làm khánh kiệt tầng lớp trung lưu. Họ không nên hỗ trợ hệ thống tài chính tham nhũng và đổ bể. Các tổ chức này nên khuyến khích cơ sở tăng trưởng kinh tế và thị trường tự do, phổ biến pháp quyền và các biện pháp ngân sách khôn ngoan, thúc đẩy các luật ngân hàng và kế toán hợp lý. Trên hết, bản thân các tổ chức phải tỏ ra minh bạch và có trách nhiệm hơn nữa./.

Toàn văn bằng tiếng Anh của bài viết có trên Internet tại:

<http://usinfo.state.gov/journals/itps/0900/ijpe/pj52bush.htm>